

Agroecosystem]. Proceedings from *Bioriznomanittia ta rol tvaryn v ekosystemakh- Biodiversity and Role of Animals in Ecosystems*. (pp. 60-61). Kyiv [in Ukrainian].

17. Shmalieci, S.V. (2015). *Systema ekolohichnoi osvity v zahalnoosvitnii shkoli v protsesi vyvchennia predmetiv pryrodnycho-naukovoho tsyклу* [The System of Environmental Education at the General Educational Institutions in the Process of Studying the Subjects of the Natural Science Cycle]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛАГУТЕНКО Оксана Тарасівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри біології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх фахівців з біології, формування у них готовності до професійної діяльності; формування дослідницьких компетентностей учнів старших класів на уроках біології.

ШЕВЧЕНКО Валентина Григорівна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри екології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх фахівців з екології, формування у них готовності до професійної діяльності; формування екологічних компетентностей учнів старших класів на уроках біології.

НАСТЕКА Тетяна Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри біології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Наукові інтереси: формування професійної компетентності педагога; форми організації навчальної роботи учнів старших класів на уроках біології.

НИКОЛЕНКО Тетяна Юріївна – вчитель біології спеціалізованої школи № 211 м. Києва.

Наукові інтереси: формування екологічних і дослідницьких компетентностей учнів на уроках біології в середній та старшій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LAHUTENKO Oksana Tarasivna – Ph.D. of Agrikultural Sciences, Associate Professor, Department of Ecology, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine.

Circle of scientific interests: training of future specialists in biology, formation of their readiness for professional activity; formation of research competencies of high school students in biology lessons.

SHEVCHENKO Valentina Hryhorivna – Ph.D. of Biological Sciences, Associate Professor, Department of Ecology, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine.

Circle of scientific interests: training of future specialists in ecology, formation of their readiness for professional activity; formation of ecological competencies of high school students in biology lessons.

NASTEKA Tetyana Mykolayivna – Ph.D. of Biological Sciences, Associate Professor, Department of Ecology, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine.

Circle of scientific interests: formation of professional competence of a teacher; forms of organization of educational work of high school students in biology lessons.

NIKOLENKO Tetyana Yuriyivna – biology teacher, school 211 of the city of Kyiv, Ukraine.

Circle of scientific interests: formation of ecological and research competencies of students in biology lessons in secondary and high school.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 78.085.5.071.4.03'06-053.81:159.943.7-026.562]:7.021.2-027.522-043.83

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-178-184

ЛАНЬ Оксана Богданівна –

доцент кафедри режисури і хореографії

факультету культури і мистецтв

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7550-7269>

e-mail: oksaaquerias@gmail.com

SOFT SKILLS СУЧАСНОГО МОЛОДОГО БАЛЕТМЕЙСТЕРА НЕОБХІДНІ ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОЛЕКТИВНОГО ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний мистецький простір, який формується взаємопроникненням та синтезом мистецтв, потребує не лише професійних знань та умінь, а також виховання нової людини сьогодення, тим паче в реаліях сучасного українського суспільства. Трансформація та генеза хореографічного мистецтва вимагає появи нової постаті хореографа – митця, творця, науковця. Вища школа так визначає необхідні компетентності майбутнього професіонала спеціальності «024-

хореографія», це: здатність створювати хореографічний складник у різних мистецько-видовищних формах; розробляти та втілювати авторські хореографічні твори, різноманітні за формою, жанром, виражальними засобами, з використанням традиційних та новітніх прийомів їх створення; продукувати креативні ідеї, обговорювати їх у команді, розробляючи алгоритм їх практичного втілення в арт-проекті й ефективно вирішувати завдання з його реалізації; презентувати власний творчий, науковий продукт, використовуючи традиційні

та інноваційні комунікаційні технології [1]. Колективна творчість є важливою складовою взаємодії між людьми. В цьому контексті колективний творчий проект буде особливою формою комунікації, адже передбачає взаємопроникнення творчих енергій в колективі особистостей. Поза професійними навичками є ще універсальні загальнолюдські якості, які впливатимуть на взаємовідносини та результат роботи – *Soft Skills*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Людина як особистість завжди приваблювала філософів, мислителів, науковців. Проблеми становлення творчої особистості, її прояву та розвитку вивчались в різних аспектах та з різних ракурсів: формування світогляду (В. Біблер, К. Шуртаков), проблеми духовності та саморозвитку особистості (М. Бубер, М. Шелер, П. Тейяр де Шарден, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Фром, Ж. М. Маценко, О. П. Колісник, М.-Л.-А. Чепя), креативності (Ф. Баррон і Д. Харрінгтон, Я. Пономарьов та ін.), емоційного інтелекту (Г. Гарднер, У. Пейн, Р. Бар-Он). Особливої уваги в просторі хореології потребує дослідження процесу становлення особистості хореографа (О. Плахотнюк, Л. Андрощук, О. Лань, Л. Мова та ін.).

Мета статті – визначити *Soft skills* сучасного молодого балетмейстера України в аспекті співавторства у процесі створення колективного творчого проекту (танцювальної вистави тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед фундаментальних *Soft skills* сучасного молодого балетмейстера необхідно виділити його **світогляд** та **емоційний інтелект**, які впливатимуть на його здатність працювати в команді.

Історичні особливості епохи, в якій ми народились, специфічний контекст соціального та культурного простору, рівень науки та освіти, методи виховання – все це активно і беззаперечно формує **світогляд індивідууму**, при цьому шляхи цього формування можуть бути безкінечно різні. Світогляд людини буде частиною її ментальності в поєднанні із *світобаченням*, *світовідчуттям* та *світосприйняттям*. Але стверджуючи, що *ментальність* поняття стало, ми, навпроти, розглядаємо світогляд як категорію змінну: а) на двох рівнях – *мікро* (індивідуальному) та *макро* (суспільно-загальному). Теперішній час нашої цивілізації характеризується надшвидким інформаційним потоком, який створює нові специфічні фактори формування світогляду людини [5].

Досліджуючи аспекти впливу **світогляду** на особистість молодого балетмейстера та появи художнього кредо, яке визріє в процесі діяльності, автор статті наголошував про

кардинальні зміни в підходах і технологіях навчання у вищій школі. Вони мають сприяти розширенню художнього світогляду сучасного педагога-хореографа, які суттєво допомагатимуть вихованню загальної хореографічної культури; збагачуватись знаннями хореографа дослідженнями психології, філософії, деяких точних наук тощо: «Такі складні почуття, як інстинкт, виникнення вібрацій творчості, як виду певної сублімованої енергії, все більше привертають увагу хореографів-пошуковців...Відображаючи в творі необхідне, стійке, важливе для маси людей, сутнісне, він (хореограф) надає творові особистісної форми, тобто розкриває світ через себе» [9].

В своїй праці «Світогляд та методи його формування: концептуально-філософський аналіз» К. Шуртаков визначає **духовний аспект** об'єкту дослідження: «Світогляд можна порівняти з духовним тілом людини, яке може мати будь-які рівні своєї зрілості, від найнижчого, на якому панують ідеї наживи і задоволень і до найвищого, на якому людина всього себе присвячує служінню істині і встановленню Божественних ідеалів життя на Землі» [18]. Показники стійкості поглядів людини як критерій її сформованості світогляду, запропоновані К. Шуртаковим, можуть змінюватись в процесі оцінювання і «привласнення» знань. [18, с. 48, 55–57].

Критерієм кількості знань може слугувати об'єм професійних знань молодого балетмейстера, який по суті буде синтезом історичної, теоретичної та практичної інформації з мистецтва танцю в його національно-територіальних проявах, академічно-сценічного відтворення (від класики до постмодерну тощо), досліджень в науці «хореології».

Важливим фактором, який впливатиме на здатність працювати в команді буде **емоційний інтелект** кожного із суб'єктів (співавторів), який характеризується здатністю людини до аналізу та регуляції своїх емоцій, здатністю керувати своїми фізіологічними рефлексіями. Від рівня емоційного інтелекту буде залежати імовірність вирішення складних задач, ситуацій на користь досягнутого результату.

В переліку складових емоційного інтелекту зазначають самосвідомість, саморегуляцію, мотивацію, емпатію та інші соціальні навички налагоджування відносини. Врахування людського фактору буде обов'язковим в будь-якому процесі взаємовідносин.

Важливими навичками особистості (*soft skills*) у хореографії визначаються такі якості як **комунікабельність** та **толерантність**, які проявляються в суспільних процесах спілкування, зокрема в психологічній взаємодії

між індивідуумами, особливо коли це стосується процесів колективної творчості (тим паче процесу створення будь-якого творчого хореографічного проекту колективом авторів).

Комунікабельність (від лат. *communicabilis* — з'єднує, повідомляє) — здатність людини до спілкування, до встановлення соціальних зв'язків, контактів, до плідної взаємодії з іншими людьми. Основними рисами комунікабельності людини можна назвати: відкритість сприйняття, невимушеність у поведінці, душевний спокій, легкість переключення уваги, та наявність деякого авантюризму.

Комунікація з людьми є однією з першою в переліку основних *soft skills* молодого хореографа. Адже будь-яка балетмейстерська діяльність пов'язана із безпосередньою взаємодією з митцями інших жанрів (художниками, композиторами, звуко-, теле-, кіно-режисерами та ін.), виконавцями (артистами балету, учасниками хореографічних колективів, учнями шкіл, дитячих установ та ін.), продюсерами, директорами, будь-якими службами, дотичними до сфери діяльності хореографа. І в будь-якій взаємодії основою спілкування буде *уміння доносити свою думку* вчасно, доречно, конкретно та з дотриманням професійної субординації. Важливим стане здатність не лише приватного спілкування, а й *публічного виступу*. Особливо в ситуаціях презентації майбутнього проекту або захисту творчих розробок перед спонсорами, комісіями тощо.

Розглядаючи *толерантність* в аспекті *soft skills* молодого балетмейстера, можна визначити це поняття як взаєморозуміння, яке передбачає необхідну здатність до конструктивного контакту-взаємодії з іншими співавторами.

Поняття *толерантності* (від лат. *tolerantia* — «стійкість, витривалість»; «терпимість»; «допуск») має широкий спектр площин дослідження, його визначення трактуються: від терпіння та витримки у сприйнятті подій, речей і особистостей (філософський аспект); від поваги до поглядів людини, її свободи, поведінки та думок (політичний аспект); до взаємодії з іншими людьми, приймаючи їх на засадах згоди і порозуміння такими, як вони є, (педагогічний аспект) [2], делікатного і прихильного ставлення до іншої особи (соціологічний аспект) [2].

Термін «толерантність» означає доброзичливе ставлення до індивідуальних та групових релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних та інших відмінностей [17]. Світоглядною основою толерантності є поцінування різноманітності — природної, індивідуальної, культурної [10, с. 642].

У контексті духовного розвитку особистості необхідно звернути увагу на один із важливих *soft skills* сучасного молодого балетмейстера – *емпатію*, яку ще визначають як *емоційний резонанс* на почуття іншої особи, іншими словами, *Емпатія* (англ. *empathy* від (грец. *patho*) – співпереживання) – це розуміння стосунків, почуттів, психічних станів іншої особи в формі співпереживання але не залежить від інтелектуальних здібностей [4].

Важливими критеріями емпатії як гуманістичної складової духовності можна виділити її системотворчий компонент та показник рівня розвитку духовності в цілому, при умові, що процес емпатії завершується гуманним вчинком суб'єкта емпатії.

«Для того, щоб пізнати психологічну сутність емпатії як компонента духовності (Маценко Ж. М.) потрібно визначити особливості виникнення та перебігу емпатійного процесу: *емпатійний процес* розглянуто як когнітивно-емотивну (інтелектуально-емоційну) взаємодію людини (істоти), яка потребує психологічної або іншої підтримки (об'єкт емпатії), із особою, яка здатна надати таку підтримку (суб'єкт емпатії)» [11].

Вище названі навички, якими має володіти молодий хореограф, ми розглядаємо в ракурсі перебігу процесу створення колективного творчого проекту – будь-якої великої форми хореографії (танцювальна вистава, балет-перформенс тощо). В статті «Аспекти створення колективного творчого продукту – хореографічної вистави» та «Особливості досягнення консенсусу у виборі теми хореографічної вистави групою студентів-авторів» автор визначила доцільність застосування термінології І. Іванова, яка стосується *колективного творчого діла* [6, 4].

Термін *колективне творче діло* запропонував академік І. Іванов в своїх роботах по дослідженню специфіки діяльності колективу учасників [13, 14], сформулювавши технологію *колективної творчої діяльності*, яка «ліквідує поділ на пасив та актив, є високо-педагогічною, простою щодо організації та спрямована на колективне вирішення важливих завдань суспільно-творчого життя. На основі теоретичного аналізу доречно виокремити етапи колективного творчого діла, якими можна характеризувати процес створення колективного творчого продукту – хореографічної вистави: 1) *«зараження ідеєю»*; 2) *планування*; 3) *проведення*; 4) *аналіз, підведення підсумків*; 5) *післядії в майбутньому* [6, с. 22].

Така система абсолютно доцільна в колективно-авторському процесі створення будь-якого хореографічного творчого проекту, який буде народжуватись у трьох рівнях: на

духовному рівні – у відчуттях, підсвідомому тяжінню до особистих та колективних пріоритетів вибору теми або першоджерела для створення майбутнього сценарію проекту; на ментальному рівні – у виборі форми проекту, яка буде базуватись на арсеналі знань та творчої уяви як окремо кожного із колективу авторів, так і від колективного бачення; на фізичному рівні – це проявиться у здатності групи авторів-постановників втілити проект в реальному часі в «матеріальному», тобто представити своє творіння глядачеві та мас-медіа в будь-якому із форматів (сценічний показ, відео-фільм, вистава-перформанс тощо) [6].

Для кожного з етапів процесу створення колективного творчого проекту можна виділити відповідні *soft skills* сучасного молодого балетмейстера, а саме: для етапу *народження ідеї, задуму* – це креативність, розвинута уява (для створення образів), синтез професійних знань; для етапу *планування* – уміння актуалізувати та організовувати інформацію про майбутні етапи роботи, а також методичність та мотивація; для етапу *проведення* – навички тайм-менеджменту та дисципліна; для етапу *аналізу, підведення підсумків* – критичне мислення; для етапу *підслідії в майбутньому* – навички інформаційного пошуку, здібність до наукової роботи, бажання навчатись та вдосконалюватись.

На першому етапі *колективного творчого діла – «зараження ідеєю»* значною мірою на майбутній успіх проекту буде впливати присутність креативного підходу до процесу творчості.

Креативність – (лат. *creatio* – створення) – творча, новаторська діяльність [3]; новітній термін, яким окреслюються «творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості як незалежний фактор» [12].

Креативний процес мислення відбувається як на свідомому рівні, де його функцією є спроба розширення знань та обмежень, досягнення нових цілей (Ф. Баррон, Д. Харрінгтон та ін.), так і на підсвідомому рівні (П. Ленглі, Р. Джонс), вивільняючи приховану раніше інформацію та сприяючи творчому натхненню.

Креативний процес в мистецтві творення хореографічних форм проявляється у взаємопроникненні та синтезі різних танцювальних лексик з метою створення *нового хореографічного образу* в сучасних великих формах хореографії (танцювальна вистава, балет-перформанс, мюзикл тощо), а також у створенні самих цих форм. Роздуми на цю тему були виказані автором раніше в статті

«Втілення сучасних прийомів перформансу в практиці режисури одноактного балету»: «Для розвитку дійсно людської чуттєвості, високого естетичного смаку, сучасної естетичної свідомості є необхідним досвід спілкування з усіма видами мистецтва, які своєрідно втілюють різні аспекти осмислення людиною світу та себе у ньому. Завдяки цьому досвіду людина органічно поєднує художні образні елементи різних мистецтв та стає «художником», створюючи нову форму і спосіб самовираження, намагаючись створити новий світ, нехай і всередині власного «Я». [7].

Розвинута уява та креативність є необхідною умовою для створення художнього образу в танці, адже його структура включає багато художньо-образних елементів, від частин танцювального тексту до окремих танцювальних номерів.

Досліджуючи проблему досягнення консенсусу студентами-хореографами в роботі над колективною дипломною виставою автор наголошує, що «в межах колективного творчого проекту кожний співавтор особисто відповідає за свій індивідуальний творчий процес. Тут важливу роль виконуватимуть здатність хореографа до відчуття логічності побудови тієї чи іншої музичної фрази, навички відтворювати характер і хореографічний образ, уміння емоційно висловлюватися всіма засобами хореографічного мистецтва [8].

Доповнює вищесказане ще одне твердження: «Талановиту людину потрібно підтримувати в її хореографічному самовираженні, не старатися перекроїти. При цьому запорукою зростання молодого хореографа буде вивчення ним усіх можливих існуючих видів танцю (класичного, народного, дуетного, бального, модерну, постмодерну і т.п.). Лише тоді аналіз і синтез поєднуються в «творчій голові» і видадуть нам новий результат, що ми називаємо «індивідуальністю творчої особистості» [15].

Другий етап – це **планування**. Застосування тайм-менеджменту є особливою категорією *soft skills* молодого балетмейстера. **Уміння планувати** є важливою якістю для професіонала (хореографа), адже в умовах «мультизадачності» його вміння фокусуватись на першочергових завданнях в процесі створення колективного творчого проекту, вміння розподіляти особистий ресурс енергії буде неабиякою допомогою для всіх учасників процесу. Якісним доповненням буде **методичність** у всіх проявах роботи.

Важливим аспектом в колективній роботі є нематеріальна **мотивація**, особливо в процесі наділення окремими повноваженнями щодо керівництва проектом, навіть якщо ці повноваження тимчасові або в партнерстві із хореографом-співавтором. Тут важливим буде

зворотній зв'язок та похвала. Особистісна мотивація проявляється у можливості професійного зросту, самостійного вибору тематики проекту, можливості поспробувати щось нове в діяльності, частково в рекламі особистих професійних компетентностей та презентації своїх *soft skills*.

Безперечно одним із найвідповідальніших етапів в процесі створення колективного творчого проекту буде його *проведення*. Це третя складова колективного творчого діла (за визначенням Іванова).

Особливу увагу хочеться приділити внутрішній та зовнішній *дисципліні* учасників-співавторів колективного творчого проекту. Колектив авторів, розподіливши та створивши особисті частки в загальному об'ємі колективного продукту (наприклад – танцювальної вистави), беручи на себе втілення свого творчого проекту на сцені (чи на будь-якій іншій локації) розуміють відповідальність кожного з них за кінцевий успішний результат.

Необхідно звернути увагу на ще один аспект із переліку важливих *Soft skills* молодого хореографа – *стресостійкість*, яка передбачає вміння аналізувати ситуацію, здатність пристосовуватись до різноманітних обставин в робочому процесі, вияву максимально швидкої адаптації в змінах психологічного та емоційного клімату серед учасників – авторів проекту, бажання розвивати гнучкість сприйняття дійсності та реалій та признавати трансформацію своєї думки, якщо аргументи опонента є вагомими.

На четвертому етапі – *аналіз та підведення підсумків* – визначальним буде *критичне мислення*, яке надає можливість проаналізувати вже зроблене з метою вдосконалення його в майбутньому, доповнити новими актуальними знахідками, та новітніми рішеннями. Критичному мисленню притаманні такі властивості, як: усвідомленість, рефлексивність (самоаналіз), самостійність, обґрунтованість, цілеспрямованість, самоорганізованість, контрольованість,

На п'ятому етапі – *післядії в майбутньому* – необхідними будуть такі *soft skills* як : *навички інформаційного пошуку, здібність до наукової роботи, бажання навчатись та вдосконалюватись*.

Враховуючи стрімкий розвиток суспільних змін необхідно зазначити, що формування особистості сьогодні пов'язано із отриманням знань та інформації із віртуального простору, які пропонують молодій людині ціннісні орієнтири практично протилежного значення. При цьому відокремити «зерна» від «полови» можливо лише у випадку розвитку особистісної духовної складової. Це – складний та відповідальний процес. Зовнішні обставини можуть бути перешкодою для будь-якої

молодшої особи, тим паче, що хореограф – творча особистість, яка виражає себе (крім вітального) також на ментальному та фізичному рівнях. В теперішньому інформаційному просторі важливими *soft skills* будуть бажання постійного вдосконалення шляхом пізнання та навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Особистість молодого хореографа сформується лише за умови сприйняття світу в його багатогранності, в любові до робочого процесу, в розумінні проблематики, у проявленні особистісних якостей в креативному творчому процесі. Молодий балетмейстер України ХХІ століття – це креативна, духовна, різнобічно розвинена особистість із високим рівнем мистецького погляду. Нове суспільство вимагає нових *soft skills*. Відкритість до змін випрацьовує навички пошуку новітньої інформації, навички спілкування та обміну думками, що надає можливості новаторського вирішення поставлених задач, а також трансформації особливого світогляду молодого балетмейстера, який є основою розвитку сучасного мистецтва України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Стандарт вищої освіти, 024 хореографія URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/024-choreografia-B.pdf>
2. Бех І. Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості. *Початкова школа*. 2001. № 12. С. 32 – 35.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2005.
4. Емпатія // Універсальний словник-енциклопедія. 4-те вид. К. : Тека, 2006.
5. Король Д. О. Світогляд /Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/>
6. Лань О. Б. Аспекти створення колективного творчого продукту – хореографічної вистави. *Scientific and pedagogical internship «European educational values and ways to improve culture and arts education»*: Internship proceedings, September 6 – October 17, 2021. Wloclawec, republic of Poland «Baltija Publishing», 2021. 80 pages. С. 20 – 24.
7. Лань О. Б. Втілення сучасних прийомів перформансу в практиці режисури одноактного балету. *Lwowsko-Rzeszowskie Zeszyty Naukowe (Львівсько-Ряшівські наукові зошити) Kultura – Sztuka – Edukacja – Terapia w perspektywie interdyscyplinarnej*. Rzeszów – Львів : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. W., 2014. № 2. S. 232–240.
URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/lviv-rzeszow/search/author>
8. Лань О. Б. Особливості досягнення консенсусу у виборі теми хореографічної вистави групою студентів-авторів. *Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених «Актуальні питання гуманітарних наук»*. Дрогобич. Видавничий дім

«Гельветика». 2021. С. 4–10. URL: <http://www.aphn-journal.in.ua/35-3-2021>

9. Лань О. Б. Художнє кредо балетмейстера як наслідок світогляду в контексті створення художнього образу. *Вісник Львівського університету*. Збірник наукових праць. Серія мистецтвознавство. 2014. № 14. С. 137–144.

10. Лісовий В. Толерантність /Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін.; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори); І. О. Покаржевська (художнє оформлення). Київ: Абрис, 2002. 742 с.

11. Маценко Ж. М. Духовність: феномен психології та об'єкт виховання. К., Освіта України. 2010. 100 с.

12. Павлюк Р. О. Креативність як складова частина професійної підготовки майбутніх учителів. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Pedagogica/22154.doc.htm

13. Педагогические труды академика И. П. Иванова. В 2 т. Т. 1 / сост.: И. Д. Аванесян, К. П. Захаров. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2013. 304 с. URL: <https://elibr.spbstu.ru/dl/2/s16-265.pdf/download/s16-265.pdf>

14. Педагогические труды академика И. П. Иванова. В 2 т. Т. 2 / сост.: И. Д. Аванесян, К. П. Захаров. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2013. 310 с.

15. Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс). Колективна монографія / О. Плахотнюк, О. Кузик, О. Лань, А. Дем'янчук, Р. Кундис, П. Луньо та ін. / за заг. ред. О. Плахотнюка. Львів : СПОЛІОМ. 2020. 316 с.

16. Філософський енциклопедичний словник / [голова редкол. В. І. Шинкарук]. К.: Абрис, 2002. 742 с.

17. Хомяков М. Б. Толерантность: парадоксальная ценность. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2003. № 4. Т. VI. № 4. С. 98 – 112.

18. Шуртаков К. Мироззрение и методы его формирования : Концептуал. Филос. анализ. Казань : Издательство Казанского ун-та, 1989. 212 с.

REFERENCES

1. *Standart vyshchoi osvity, 024 khoreohrafiia* [Standard of higher education, 024 choreography]. [in Ukrainian]

URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/024-choreografia-B.pdf>

2. Bekh, I. D. (2001). *Pochuttia tsinnosti inshoi liudyny yak moralnyi priorytet osobystosti* [Sense of value of another person as a moral priority of the individual]. *Pochatkova shkola*. № 12. S. 32 – 35. [in Ukrainian]

3. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy* (2005). [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv [in Ukrainian]

4. *Empatiia* (2006). [Empathy]. *Universalnyi slovnyk-entsyklopediia*. 4-te vyd. K.: Teka [in Ukrainian]

5. Korol, D. O. *Svitohliad* [Outlook]. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. URL: <https://vue.gov.ua/Svitohliad> [in Ukrainian]

6. Lan, O. B. (2021). *Aspekty stvorennia kolektyvnoho tvorchoho produktu – khoreohrafichnoi*

vystavy [Aspects of creating a collective creative product – a choreographic performance]. Scientific and pedagogical internship «European educational values and ways to improve culture and arts education»: Internship proceedings, September 6 – October 17, 2021. Wloclawec, republic of Poland «Baltija Publishing», 80 pages. S. 20 – 24 [in Ukrainian]

7. Lan, O. (2014). *Vtillennia suchasnykh pryimov performansu v praktytsi rehysury odnoaktnoho baletu* [The embodiment of modern methods of performance in the practice of directing one-act ballet]. *Lwowsko-Rzeszowskie Zeszyty Naukowe (Lvivsko-Riashivski naukovy zoshyty) Kultura – Sztuka – Edukacja – Terapia w perspektywie interdyscyplinarnej/ Rzeszów – Lviv : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego*. W. № 2. S. 232–240. [in Ukrainian]

URL:

<http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/lviv-rzeszow/search/author>

8. Lan, O. B. (2021). *Osoblyvosti dosiahnennia konsensusu u vybori temy khoreohrafichnoi vystavy hrupoiu studentiv-avtoriv* [Peculiarities of reaching a consensus in choosing a theme for a choreographic performance by a group of student authors]. *Mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh «Aktualni pytannia humanitarnykh nauk»*. Drohobych. Vydavnychi dim «Helvetyka». S. 4–10. [in Ukrainian] URL: <http://www.aphn-journal.in.ua/35-3-2021>

9. Lan, O. B. (2014). *Khudozhnie kredobaletmeistera yak naslidok svitohliadu v konteksti stvorennia khudozhnoho obrazu* [The choreographer's artistic credo as a consequence of the worldview in the context of creating an artistic image]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Zbirnyk naukovykh prats. – Seriiia mystetstvoznavstvo. № 14. S. 137–144. (Seriiia: «Mystetstvoznavstvo»). [in Ukrainian]

10. Lisovyi, V. (2002). *Tolerantnist* [Tolerance]. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk / V. I. Shynkaruk (holova redkolehii) ta in.; L. V. Ozadovska, N. P. Polishchuk (naukovi redaktory); I. O. Pokarzhevska (khudozhnie oformlennia)*. Kyiv: Abrys, 742 s. [in Ukrainian]

11. Matsenko, Zh. M. (2010). *Dukhovnist: fenomen psykholohii ta obiekt vykhovannia* [Spirituality: the phenomenon of psychology and the object of education]. K., Osvita Ukrainy. 100 s. [in Ukrainian]

12. Pavliuk, R. O. (2007). *Kreatyvnist yak skladova chastyna profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv* [Creativity as an integral part of professional training of future teachers]. [in Ukrainian]

URL:

http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Pedagogica/22154.doc.htm

13. *Pedagogicheskie trudy akademika I. P. Ivanova* (2013). [Pedagogical works of academician IP Ivanov]. V 2 t. T. 1 / sost.: I. D. Avanesyan, K. P. Zakharov. in 2 volumes. T. 2 / comp.: I. D. Avanesyan, K. P. Zakharov]. SPb.: Izd-vo Politehn. un-ta. P. 304. [in Russian] URL: <https://elibr.spbstu.ru/dl/2/s16-265.pdf/download/s16-265.pdf>

14. *Pedagogicheskie trudy akademika I. P. Ivanova* (2013). [Pedagogical works of academician IP Ivanov]. V 2 t. T. 2 / sost.: I. D. Avanesyan, K. P. Zakharov. [Pedagogical works of academician IP Ivanov. in 2 volumes. T. 2 / comp.: I. D. Avanesyan, K. P. Zakharov]. SPb.: Izd-vo Politehn. un-ta, p. 310. [in Russian]

15. *Ukrainske khoreografichne mystetstvo v konteksti svitovoi khudozhnoi kultury (suchasnyi polizhanroviy diskurs)* (2020) [Ukrainian choreographic art in the context of world art culture (modern polygenre discourse)]. Kolektyvna monohrafiia / O. Plakhotniuk, O. Kuzyk, O. Lan, A. Demianchuk, R. Kundys, P. Luno ta in. / za zah. red. O. Plakhotniuka. Lviv: SPOLOM, p. 316. [in Ukrainian]

16. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk* (2002). [Philosophical encyclopedic dictionary] / [holova redkol. V. I. Shynkaruk]. K.: Abrys, 742 s. [in Ukrainian]

17. Khomiakov, M. B. (2003). *Tolerantnost: paradoksalnaia tsennost* [Tolerance: a paradoxical value]. *Zhurnal sotsyolohyy y sotsyalnoi antropolohyy*. № 4. T. VI. S. 98 – 112. [in Russian]

18. Shurtakov, K. (1989). *Myrovozzrenye y metody eho formirovaniya : Kontseptual* [Worldview and methods of its formation : Conceptual]. Fylos. analiz. Kazan : Yzdatelstvo Kazanskoho un-ta. 212 s. [in Russian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛАНЬ Оксана Богданівна – доцент кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: синтез мистецтв, мистецтво балетмейстера, режисура хореографічних творів, трансформація форм хореографічного мистецтва XX–XXI століття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LAN Oksana Bogdanivna – Associate Professor of Department of Directing and Choreography Faculty of Culture and Arts Lviv National Ivan Franko University

Circle of scientific interests: synthesis of arts, art of choreographer, directing of choreographic works, transformation of forms of choreographic art of the XX–XXI century.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 811.161.2'243:378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-184-189

ЛІПАТОВА Марина Валентинівна –

викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи

Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6410-1762>

e-mail: marinalipatova58@gmail.com

БАБИЧ Тетяна Валеріївна –

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя

Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0174-623X>

e-mail: babichtetyana1211@gmail.com

ЩЕРБИНА Світлана Володимирівна –

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2729-4267>

e-mail: 2108sveta64@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський та світовий освітній простір сприяє забезпеченню високого рівня вузівської освіти, підготовці висококваліфікованих спеціалістів, вдосконаленню їх компетентності відповідно до сучасних вимог розвитку українських і світових культурних цінностей.

Сучасний етап розвитку української освіти характеризується також розширенням міжнародних контактів та залученням іноземних громадян до навчання в українських

вишах. В умовах інтеграції вищої освіти України до системи європейської освіти великого значення набуває підвищення ефективності та якості навчання іноземних студентів, для яких володіння мовою навчання є гарантією якісної професійної підготовки. Це зумовлює необхідність модернізації процесу мовної підготовки інокомунікантів, вдосконалення методів та підходів до навчання української мови як іноземної як засобу отримання професійних знань з обраної спеціальності, так і можливості задовольнити комунікативні потреби у ситуаціях щоденного